YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
31 päivänä lokakuuta 1974 *

Asiassa 15/74,

jonka Alankomaiden Hoge Raad on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Centrafarm BV, kotipaikka Rotterdam,

ja

Adriaan De Peijper, kotipaikka Nieuwerkerk aan de IJssel,

vastaan

Sterling Drug Inc., kotipaikka New York,

ennakkoratkaisun tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien ETY:n perustamissopimuksen sääntöjen tulkinnasta yhdessä perustamissopimukseen liitetyn uusien jäsenvaltioiden Euroopan talousyhteisöön liittymistä koskevan asiakirjan 42 artiklan kanssa sekä ETY:n perustamissopimuksen 85 artiklan tulkinnasta patenttioikeuden osalta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat C. Ó Dálaigh ja A. J. Mackenzie Stuart sekä tuomarit A. M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher ja M. Sørensen (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

julkisasiamies: A. Trabucchi,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaiden Hoge Raad (korkein oikeus) on esittänyt 1.3.1974 antamallaan välipäätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.3.1974, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla tiettyjä kysymyksiä, jotka koskevat patenttioikeuden suhdetta perustamissopimuksen ja kolmen uuden jäsenvaltion liittymistä koskevan asiakirjan määräyksiin.

2 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessään Hoge Raad esitti tosiasiat ja kansallisen oikeuden sisällön siltä osin, kuin niillä on merkitystä esitettyihin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta, seuraavasti:

- patentinhaltijalla on rinnakkaispatentteja useassa ETY:n jäsenvaltiossa,

- yritykset, joille patentinhaltija on myöntänyt valmistus- ja myyntilisenssejä tai pelkkiä myyntilisenssejä, markkinoivat kyseisillä patenteilla suojattuja tuotteita laillisesti yhdessä tai useassa näistä jäsenvaltioista,

- kolmannet vievät sen jälkeen maasta nämä tuotteet, markkinoivat niitä yhdessä näistä muista jäsenvaltioista ja jälleenmyyvät ne,

- viimeksi mainitun jäsenvaltion patenttilainsäädännössä annetaan patentinhaltijalle oikeus estää oikeusteitse muita henkilöitä markkinoimasta siellä patentilla suojattuja tuotteita, silloinkin kun patentinhaltija tai tämän lisenssinhaltija on aikaisemmin laillisesti markkinoinut näitä tuotteita toisessa maassa.

3 Suullisen käsittelyn perusteella voidaan todeta, että pääasia koskee sellaisen useassa jäsenvaltiossa voimassa olevien rinnakkaispatenttien haltijan oikeuksia, joka myöntää yksinoikeuden markkinoida mutta ei valmistaa patentoitua tuotetta yhdessä näistä jäsenvaltioista ja joka samanaikaisesti pidättyy valmistamasta patentoitua tuotetta kyseisessä jäsenvaltiossa.

Kysymys I a

4 Tällä kysymyksellä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan, estävätkö tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat perustamissopimuksen määräykset kuvatun kaltaisissa olosuhteissa patentinhaltijaa kieltämästä muita henkilöitä markkinoimasta patentilla suojattua tuotetta.

5 Tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten ja erityisesti 30 artiklan perusteella jäsenvaltioiden väliset tuontia rajoittavat toimenpiteet ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet ovat kiellettyjä.

6 Nämä määräykset eivät kuitenkaan 36 artiklan mukaan estä sellaisia tuontia koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi.

7 Kyseisestä artiklasta ja erityisesti sen toisesta virkkeestä ja asiayhteydestä ilmenee kuitenkin, että vaikka perustamissopimus ei vaikuta jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustettujen teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien olemassaoloon sinänsä, perustamissopimukseen sisältyvät kiellot voivat kuitenkin olosuhteiden mukaan vaikuttaa näiden oikeuksien käyttöön.

8 Koska 36 artiklassa poiketaan yhteismarkkinoiden yhdestä perusperiaatteesta, siinä sallitaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevat poikkeukset ainoastaan siinä määrin, kuin ne ovat perusteltuja sellaisten oikeuksien suojelemiseksi, jotka muodostavat näiden teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien ydinsisällön.

9 Patenttioikeudessa teollisoikeuden ydinsisällölle on tunnusomaista sen varmistaminen, että patentinhaltija saa korvauksena luovasta keksijän työstä yksinoikeuden käyttää keksintöä teollisuustuotteiden valmistuksessa ja niiden saattamisessa ensimmäisen kerran vaihdantaan joko itse tai myöntämällä lisenssejä kolmansille sekä oikeuden torjua patentinloukkaukset.

10 Tavaroiden vapaalle liikkuvuudelle voi muodostua esteitä, jos teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevassa kansallisessa lainsäädännössä säädetään, että patentinhaltijan oikeus ei sammu, kun patentilla suojattu tuote saatetaan markkinoille toisessa jäsenvaltiossa. Siten patentinhaltija voi estää toisessa valtiossa markkinoille saatetun tuotteen tuonnin omaan maahansa.

11 Tällaista vapaan liikkuvuuden estettä voidaan pitää perusteltuna teollisoikeuksien suojelemiseksi, jos suojelemiseen turvaudutaan sellaista tuotetta vastaan, joka tuodaan jäsenvaltiosta, jossa se ei ole patentoitavissa ja jossa sen on valmistanut kolmas ilman patentinhaltijan suostumusta, taikka jos on kyse patenteista, joiden alkuperäiset haltijat ovat oikeudellisesti ja taloudellisesti riippumattomat. Poikkeaminen tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteesta ei sen sijaan ole perusteltua, jos patentinhaltija itse on laillisesti saattanut tuotteen markkinoille jäsenvaltiossa, josta se on tuotu, tai tuote on, erityisesti rinnakkaispatentin haltijan ollessa kyseessä, hänen suostumuksellaan saatettu siellä markkinoille.

12 Jos patentinhaltijalla olisi valtuudet kieltää sellaisten suojattujen tuotteiden tuonti, joita hän itse on markkinoinut tai joita on hänen suostumuksellaan markkinoitu toisessa jäsenvaltiossa, tämä antaisi hänelle mahdollisuuden eristää eri kansalliset markkinat ja siten rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa, ilman että tällainen rajoitus olisi välttämätön sen varmistamiseksi, että hän saa rinnakkaispatenteista johtuvat yksinoikeudet olennaisilta osiltaan.

13 Pääasian kantaja väitti tässä yhteydessä, että kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen erojen vuoksi todella samanlaisia tai rinnakkaisia patentteja tuskin on olemassa.

14 Edellä esitetyn johdosta voidaan huolimatta niistä eroista, jotka johtuvat siitä, ettei teollisoikeuksia koskevia kansallisia säännöksiä ole yhdenmukaistettu, todeta, että olennaista tuomioistuimen arvioinnin kohteena olevalle rinnakkaispatenttien käsitteelle on, että patentit perustuvat samaan suojattuun keksintöön.

15 Vastaus esitettyyn kysymykseen on, että jäsenvaltion lainsäädännössä patentinhaltijalle annetun sellaisen oikeuden käyttäminen, jolla voidaan kieltää tässä valtiossa sellaisen patentilla suojatun tuotteen markkinointi, jonka patentinhaltija on saattanut tai joka hänen suostumuksellaan on saatettu markkinoille toisessa jäsenvaltiossa, on ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta yhteismarkkinoilla koskevien ETY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa.

Kysymys I b

16 Tämä kysymys esitettiin sen mahdollisuuden varalta, että yhteisön säännöt eivät kaikissa olosuhteissa estä patentinhaltijaa käyttämästä kansallisen lainsäädännön mukaista oikeuttaan kieltää suojatun tuotteen tuonti.

17 Vastauksesta kysymykseen I a ilmenee, että kysymykseen I b ei ole tarpeen vastata.

Kysymys I c

18 Tällä kysymyksellä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan, onko kysymykseen I a annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, kuuluvatko patentinhaltija ja lisenssinhaltijat samaan konserniin.

19 Kysymykseen I a annetusta vastauksesta seuraa, että se, mikä olennaisesti rajoittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa, on jäsenvaltiossa patentinhaltijalle myönnetty alueellinen suoja toisessa jäsenvaltiossa patentinhaltijan itsensä markkinoiman tai hänen suostumuksellaan markkinoidun tuotteen tuontia vastaan.

20 Myyntilisenssin myöntämisestä yhdessä jäsenvaltiossa seuraa, että patentinhaltija ei enää voi estää suojatun tuotteen markkinointia koko yhteismarkkinoilla.

21 Sillä seikalla, kuuluvatko patentinhaltija ja lisenssinhaltijat samaan konserniin, ei ole merkitystä.

Kysymys I d

22 Tällä kysymyksellä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan pääasiallisesti se, voiko patentinhaltija ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen estämättä kieltää suojattujen tuotteiden tuonnin, jos vientimaan viranomaisten toimenpiteistä tuotteiden hintojen valvomiseksi on aiheutunut hintaeroja.

23 Yhteisön viranomaisten tehtäviin kuuluu sellaisten tekijöiden poistaminen, jotka saattavat vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua, erityisesti yhdenmukaistamalla kansalliset hinnanvalvontatoimenpiteet ja kieltämällä yhteismarkkinoiden kanssa ristiriidassa olevat tuet sekä käyttämällä valtuuksiaan kilpailun alalla.

24 Tällaisten yhdessä jäsenvaltiossa esiintyvien tekijöiden vuoksi ei kuitenkaan ole perusteltua pitää voimassa tai ottaa käyttöön toisessa jäsenvaltiossa toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien sääntöjen kanssa erityisesti teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien alalla.

25 Vastaus esitettyyn kysymykseen on kieltävä.

Kysymys I e

26 Tällä kysymyksellä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan, saako patentinhaltija käyttää patentista johtuvia oikeuksiaan valvoakseen farmaseuttisen tuotteen jakelua väestön suojelemiseksi virheellisten tuotteiden aiheuttamilta vaaroilta, sen estämättä mitä tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevissa yhteisön säännöissä määrätään.

27 Koska huoli väestön suojelemisesta virheellisten farmaseuttisten tuotteiden vaaroilta on oikeutettua, jäsenvaltiot saavat perustamissopimuksen 36 artiklan mukaan poiketa tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevista säännöistä ihmisten ja eläinten terveyden ja elämän suojelemiseksi.

28 Tätä tarkoitusta varten tarvittavat toimenpiteet on kuitenkin toteutettava terveydensuojelullisina toimenpiteinä eikä teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevia sääntöjä kiertämällä.

29 Teollisoikeuksien ja kaupallisten oikeuksien suojeleminen eroaa ydinsisältönsä puolesta väestön suojelemisesta ja siitä mahdollisesti johtuvista velvollisuuksista.

30 Vastaus esitettyyn kysymykseen on kieltävä.

Kysymys I f

31 Tällä kysymyksellä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan, edellytetäänkö kolmen uuden jäsenvaltion liittymisehtoja koskevan asiakirjan 42 artiklassa, että perustamissopimuksen sääntöihin tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta ei voida vedota Alankomaissa ennen 1.1.1975 sellaisten tavaroiden osalta, jotka ovat lähtöisin Yhdistyneestä kuningaskunnasta.

32 Liittymisasiakirjan 42 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että määrälliset tuonti- ja vientirajoitukset poistetaan alkuperäisen yhteisön ja uusien jäsenvaltioiden väliltä liittymisajankohdasta alkaen.

33 Saman artiklan toisen kohdan mukaan, jota kysymys erityisesti koskee, "näitä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet poistetaan viimeistään 1 päivänä tammikuuta 1975".

34 Tässä asiayhteydessä voidaan kyseisessä määräyksessä tarkoittaa ainoastaan niitä vaikutukseltaan määrällisiä rajoituksia vastaavia toimenpiteitä, jotka vanhojen jäsenvaltioiden välillä oli poistettava siirtymäkauden jälkeen ETY:n perustamissopimuksen 30 ja 32–35 artiklan nojalla.

35 Liittymisasiakirjan 42 artikla ei vaikuta teollisoikeuksia ja kaupallisia oikeuksia koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä johtuviin tuontikieltoihin.

36 Asia ratkeaa siis sen perustamissopimukseen ja liittymisasiakirjaan sisältyvän periaatteen pohjalta, jonka mukaan Euroopan yhteisöjen perustamissopimusten määräyksiä tavaroiden vapaasta liikkuvuudesta ja erityisesti 30 artiklaa sovelletaan liittymisestä alkaen uusiin jäsenvaltioihin, jollei niistä nimenomaisesti poiketa.

37 Edellä esitetystä seuraa, että liittymisasiakirjan 42 artiklaan ei voida vedota Alankomaissa edes ennen 1.1.1975 sellaisten tavaroiden tuonnin estämiseksi, jotka patentinhaltija on saattanut tai jotka hänen suostumuksellaan on saatettu markkinoille Yhdistyneessä kuningaskunnassa edellä määritellyissä olosuhteissa.

Kysymykset II a ja b

38 Näillä kysymyksillä pyydetään yhteisöjen tuomioistuinta ratkaisemaan, voidaanko perustamissopimuksen 85 artiklaa soveltaa eri jäsenvaltioissa rinnakkaispatentteja omistavan patentinhaltijan ja lisenssinsaajien välisiin sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jos kaikkien näiden sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen tavoite on säännellä patenteilla suojattujen tavaroiden markkinointiedellytyksiä eri tavoin eri maissa.

39 Perustamissopimuksen 85 artikla ei vaikuta jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustettujen teollisoikeuksien olemassaoloon. Näiden oikeuksien käyttämisen edellytykset voivat kuitenkin kuulua tähän artiklaan sisältyvien kieltojen soveltamisalaan.

40 Näin voi olla aina, kun ilmenee, että tällaisen oikeuden käyttö on yritysten välisen järjestelyn tavoite, keino tai seuraus.

41 Perustamissopimuksen 85 artikla ei kuitenkaan koske emoyhtiönä ja tytäryhtiönä samaan konserniin kuuluvien yritysten välisiä sopimuksia tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, jos yritykset muodostavat taloudellisen yksikön, jossa tytäryhtiö ei tosiasiallisesti voi määrätä itsenäisesti toiminnastaan markkinoilla ja jos näiden sopimusten tai menettelytapojen tavoite on yritysten välinen sisäinen tehtävien jako.

Oikeudenkäyntikulut

42 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Tanskan kuningaskunnan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

43 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Alankomaiden Hoge Raadissa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi Alankomaiden Hoge Raadin asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Alankomaiden Hoge Raadin 1.3.1974 tekemällään välipäätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Jäsenvaltion lainsäädännössä patentinhaltijalle annetun sellaisen oikeuden käyttäminen, jolla voidaan kieltää tässä valtiossa sellaisen patentilla suojatun tuotteen markkinointi, jonka patentinhaltija on saattanut tai joka hänen suostumuksellaan on saatettu markkinoille toisessa jäsenvaltiossa, on ristiriidassa tavaroiden vapaata liikkuvuutta yhteismarkkinoilla koskevien ETY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa.**

2) **Asian kannalta ei ole merkitystä sillä, kuuluvatko patentinhaltija ja yritykset, joille patentinhaltija on myöntänyt lisenssejä, samaan konserniin.**

3) **Asian kannalta ei myöskään ole merkitystä sillä, onko vienti- ja tuontijäsenvaltion hintojen välillä eroja, jotka johtuvat vientivaltion viranomaisten toimenpiteistä tuotteen hinnan valvomiseksi.**

4) **Farmaseuttiselle tuotteelle annetun patentin haltija ei voi jättää noudattamatta tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia yhteisön sääntöjä valvoakseen tuotteen jakelua väestön suojelemiseksi virheellisiltä tuotteilta.**

5) **Liittymisehdoista ja perustamissopimusten mukautuksista tehdyn asiakirjan 42 artiklaan ei voida vedota Alankomaissa edes ennen 1.1.1975 sellaisten tavaroiden tuonnin estämiseksi, jotka patentinhaltija on saattanut tai jotka hänen suostumuksellaan on saatettu markkinoille Yhdistyneessä kuningaskunnassa.**

6) **Perustamissopimuksen 85 artikla ei koske emoyhtiönä ja tytäryhtiönä samaan konserniin kuuluvien yritysten välisiä sopimuksia tai yhdenmukaistettuja menettelytapoja, jos yritykset muodostavat taloudellisen yksikön, jossa tytäryhtiö ei tosiasiallisesti voi määrätä itsenäisesti toiminnastaan markkinoilla ja jos näiden sopimusten tai menettelytapojen tavoite on yritysten välinen sisäinen tehtävien jako.**

Lecourt Ó Dálaigh Mackenzie Stuart Donner Monaco

Mertens de Wilmars Pescatore Kutscher Sørensen

Julistettiin Luxemburgissa 31 päivänä lokakuuta 1974.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti